

to researches, the average annual precipitation in the plain area of Ukraine ranges from 730 mm in the west to 430 mm in the south, most of which fall in the warm period of the year. The dynamics of the annual amount of precipitation in Ukraine, since 1961, has not changed much, but there is a significant decrease in the amount of precipitation in the summer and increase in autumn.

According to the annual climatic water balance, six zones are allocated on the territory of Ukraine: excessively wet zone, damp zone, insufficient moisture zone, dry zone, very dry zone. In Ukraine, there is an increase in the temperature regime and a slight increase in the annual amount of precipitation, which leads to a decrease in the humidity of the country's territory.

An important indicator of the natural and climatic conditions of the territory is the index of aridity, which characterizes the aridity and humidity of the region. A direct correlation between the growth of the index of aridity in the regions of Ukraine and the indicators of the efficiency of agrarian production was established.

The conducted studies show a change in climatic conditions in the regions of the country, which requires revision of production technologies and the development of recommendations for their adaptation.

Keywords: *aridity, ecologization, efficiency, natural and climatic conditions, agriculture.*

УДК 338.24

DOI 10.31395/2415-8240-2019-95-2-115-128

ФОРМУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Л. В. СМОЛІЙ, *кандидат економічних наук*

Уманський національний університет садівництва

У статті здійснено дослідження основних чинників, що впливають на результати діяльності сільськогосподарських підприємств, зокрема прибуток та показники рівня рентабельності. Розглянуто можливості збільшення прибутку сільськогосподарських підприємств Черкаської області внаслідок оптимізації обсягу виробництва і витрат.

Ключові слова: *сільськогосподарські підприємства, результати діяльності, фінансові результати, прибутковість, рентабельність, ефективність.*

Постановка проблеми. Позитивні результати діяльності для сільськогосподарських підприємств є запорукою їх успішного функціонування. Саме тому особливого значення набуває аналіз процесу формування результатів господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Об'єктивне та достовірне визначення факторів, що здійснюють вплив на результати господарювання, є важливим засобом прийняття ефективних управлінських рішень щодо покращення результатів господарської діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємств. Враховуючи дію внутрішніх і зовнішніх чинників, адекватне реагування на них дає змогу товаровиробникам здійснювати відповідний вплив і на цій основі суттєво поліпшити результати сільськогосподарського виробництва, покращити фінансовий стан підприємств та підвищити їх фінансові можливості для здійснення розширеного відтворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розкриття особливостей та ефективності виробничо-господарської діяльності підприємств сільськогосподарського сектору є предметом наукових досліджень багатьох економістів-аграрників. Праці Б. Й. Пасхавера [1] присвячені висвітленню теоретико-методологічних засад забезпечення рентабельного сільськогосподарського виробництва, автор обґрунтовує роль державної підтримки у досягненні стабільного розвитку агросфери. В. М. Кошельником [2] комплексно аналізуються стан та тенденції розвитку сільськогосподарських підприємств у розрізі організаційно-правових форм господарювання, визначаються їх потенційні можливості і резерви для досягнення збалансованого розвитку на перспективу. Організаційно-економічний механізм забезпечення дохідності сільськогосподарських підприємств розглядається в монографії М. К. Пархомця та В. В. Гудака. Науковцями висвітлено динаміку формування доходів, з'ясовані основні причини та гальмівні фактори дохідності; досліджено внутрігосподарські можливості підприємств впливати на підвищення дохідності основних галузей підприємств та їх ефективного функціонування [3]. Ґрунтовний доробок названих вчених став основою подальшого дослідження проблеми та формування висновків і пропозицій щодо пошуку невикористаних можливостей збільшення прибутку та підвищення рентабельності діяльності сільськогосподарських підприємств з метою забезпечення покращення результативності їх господарювання.

Метою статті є дослідження основних чинників, що впливають на результати діяльності сільськогосподарських підприємств та обґрунтування

напрямів збільшення прибутку завдяки оптимізації обсягу виробництва і витрат.

Методика досліджень. Важливе значення в процесі здійснення аналізу результатів діяльності підприємств відведено факторному аналізу, завдяки якому можна з'ясувати вплив факторів на величину кінцевого результативного показника. Здійснення факторного аналізу результатів господарювання надає відповіді на питання, що пов'язані з вирішенням проблем стосовно підвищення ефективності. З метою визначення результативності діяльності в дослідженні використано маржинальний аналіз, методика якого базується на вивчені співвідношення між трьома групами важливих економічних показників: обсягом виробництва (реалізації) продукції і прибутком – прогнозуванні критичної та граничної величини кожного з цих показників при заданому значенні інших. Такий аналіз дозволив вивчити залежність прибутку від невеликого кола найбільш важливих чинників та, на основі цього, керувати процесом формування його розміру.

Результати досліджень. Визначення результатів господарської діяльності сільськогосподарських підприємств Черкаської області засвідчило, що в розрізі галузей виробництва мають місце коливання їх значень. Зміни прибутковості (збитковості) були спричинені багатьма факторами (економічною ситуацією в країні, політичним станом, якістю продукції (робіт, послуг), величиною собівартості продукції, обсягами виробництва, погодними умовами тощо). В процесі дослідження було розраховано вплив окремих факторів на величину прибутку від реалізації основних видів сільськогосподарської продукції в сільськогосподарських підприємствах Черкаської області (табл. 1).

Дослідження показало, що найбільший вплив на формування прибутку від реалізації майже всіх видів сільськогосподарської продукції має динаміка цін. За всіма видами продукції збільшення обсягу реалізації та цін спричинило зростання маси прибутку в більшій чи меншій мірі, збільшення витрат на виробництво і реалізацію призводить до скорочення отриманого прибутку.

Проте, економічні результати функціонування підприємства можуть бути виражені не лише у величині прибутку. Найбільш повне уявлення про результативність господарської діяльності сільськогосподарських підприємств дає інформація про значення показників рентабельності виробництва та рентабельності активів, останній називають економічною рентабельністю підприємства.

Табл. 1. Розрахунок впливу окремих факторів на величину прибутку від реалізації основних видів сільськогосподарської продукції в сільськогосподарських підприємствах Черкаської області *

Вид продукції	Кількість реалізованої продукції, тис. т		Повна собівартість 1 т, грн		Середня ціна реалізації 1 т, грн		Загальний результат, прибуток (збиток), млн грн		Відхилення прибутку (+, -), 2018 р. до 2014 р., млн грн			
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	Усього	обсягу реалізованої продукції	собівартості	ціни реалізації
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.				
Зернові	2573,0	2131,6	147,4	282,7	1280,7	3874,2	2916,0	7655,6	4739,7	-1585,3	-348,1	6673,1
Цукрові буряки	387,5	234,5	48,5	81,6	400,6	841,8	136,4	178,3	41,8	-116,4	-12,8	171,0
Ріпак	555,6	749,8	392,9	598,9	3253,6	10157,1	1589,4	7166,7	5577,3	1856,2	-114,4	3835,6
Соняшник	324,1	445,7	278,0	532,5	3132,5	9339,0	925,1	3925,1	2999,9	1070,9	-82,4	2011,4
Картопля	10,9	15,5	151,0	336,4	188,3	3161,5	0,4	43,8	43,4	13,0	-2,0	32,4
ВРХ	16,8	18,3	17151,3	25111,7	14521,0	28846,7	-44,2	68,4	112,5	5,6	-133,7	240,6
Свині	21,3	27,0	1609,0	2202,9	16531,5	33055,2	317,8	833,0	515,2	175,8	-12,6	352,0
Птиця	15,6	22,7	1033,3	1646,9	18243,6	34760,0	268,5	751,7	483,2	235,1	-9,6	257,7
Молоко	255,7	291,5	303,4	505,1	3425,9	7461,9	798,4	2027,9	1229,5	249,1	-51,6	1032,0
Яйця, тис. шт	502500	187825	410,6	991,3	623,0	988,6	106,7	-0,6	-107,2	-1356,1	-185177,3	186426,2

* Джерело: розраховано автором за даними [4]

Виходячи зі змісту, вказані показники відображають питому вагу отриманого прибутку у собівартості та у виручці проданої продукції (робіт, послуг), а також ефективність використання всього авансованого у виробництво капіталу.

Проведення факторного аналізу рентабельності дозволяє отримати інформацію, необхідну для прийняття ефективних управлінських рішень, що, в свою чергу, призведе до підвищення економічної ефективності виробництва та рентабельності продукції. Розрахунок впливу факторів на ці показники здійснено в таблиці 2.

Табл. 2. Визначення впливу факторів на рентабельність виробництва та рентабельність активів сільськогосподарських підприємств Черкаської області*

Показник	2014 р.	2018 р.	Відхилення, 2018 р. до 2014 р.
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, млн грн	8731,6	13003,8	4272,2
Собівартість реалізованої продукції, млн грн	7362,8	8867,2	1504,4
Чистий прибуток, млн грн	1368,8	4136,6	2767,8
Середньорічна вартість активів, млн грн	14396,9	27868,0	13471,1
Рентабельність виробництва, %	18,6	46,7	28,1
Рентабельність капіталу, %	9,5	14,8	5,3
Зміна рентабельності виробництва, всього, %	46,7 – 18,6 = 28,1		
в т.ч. за рахунок			
- зміни суми прибутку, %	$4136,6 / 7362,8 \times 100 - 1368,8 / 7362,8 \times 100 = 37,6$		
- зміни собівартості реалізованої продукції, %	$4136,6 / 8867,2 \times 100 - 4136,6 / 7362,8 \times 100 = -9,5$		
Зміна рентабельності активів, всього, %	14,8 – 9,5 = 5,3		
в т.ч. за рахунок			
- зміни суми прибутку, %	$4136,6 / 14396,9 \times 100 - 1368,8 / 14396,9 \times 100 = 19,2$		
- зміни середньорічної вартості активів, %	$4136,6 / 27868,0 \times 100 - 4136,6 / 14396,9 \times 100 = -13,9$		

*Джерело: розраховано автором за даними [4, 5]

Як показали результати факторного аналізу, головним чинником, що впливає на зростання рентабельності виробництва продукції сільськогосподарськими підприємствами, стало збільшення прибутку за рахунок значного підвищення цін та відповідного приросту виручки від реалізації. Негативно вплинуло на рівень рентабельності зростання собівартості, що спричинило зниження її рівня у 2018 р. проти 2014 р. на 9,5 в.п. Аналогічні результати було отримано при аналізі рівня рентабельності активів. Головним чином спостерігається вплив значних темпів збільшення прибутку, що дозволило збільшити значення рівня рентабельності активів на 19,2 в.п. в 2018 р. у порівнянні з базовим роком. Однак збільшення вартості активів, як показують результати аналізу, зумовило зниження досліджуваного показника на 13,9 в.п., що в кінцевому результаті забезпечило зростання рівня рентабельності активів за п'ять років лише на 5,3 в.п. Така тенденція говорить про те, що віддача від використання активів зменшується.

Результати аналізу дозволяють виділити ключові шляхи підвищення рентабельності – підвищення абсолютної суми прибутку і скорочення витрат на виробництво продукції. В кінцевому рахунку, створення дієвого механізму підвищення рентабельності сільськогосподарського виробництва передбачає цілий комплекс заходів як усередині господарства на основі зниження витрат за рахунок застосування прогресивних агротехнічних методів для виробництва конкурентоспроможної продукції, так і на рівні врахування факторів зовнішнього середовища. Тільки підвищення рентабельності виробництва дозволить забезпечити стабільність рентабельності продукції, а в перспективі збільшити рентабельність капіталу.

Для забезпечення покращення результатів діяльності сільськогосподарських підприємств необхідно відшукати невикористані можливості збільшення прибутку, тобто резерви його зростання. Резервами зростання прибутку є кількісно вимірні можливості його збільшення за рахунок зміни інших факторів, що впливають на нього, а також недопущення (попередження) збитків від інших видів діяльності [3].

Розглядаючи резерви максимізації прибутку, слід звернути увагу на те, що прибуток залежить як від доходів підприємства, так і від його витрат. Отже, збільшення прибутку можна досягти двома способами: зменшити витрати на виробництво або збільшити дохід від реалізації. Тому перед підприємством постає питання правильно сформулювати цінову стратегію й обрати оптимальний обсяг виробництва. Максимізація прибутку є

вирішальною умовою успішної конкурентності підприємства, його життєздатності і закріплення на ринку.

Розглянемо можливості збільшення прибутку сільськогосподарських підприємств Черкаської області внаслідок оптимізації обсягу виробництва і витрат. Маржинальний аналіз проведено на основі розрахунку таких показників, як валова маржа, точка беззбитковості, запас фінансової міцності, ефект операційного важеля (табл. 3).

Табл. 3. Маржинальний аналіз прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції підприємствами Черкаської області*

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення, 2018 р. до 2014 р.
Чистий дохід (виручка) від реалізації, млн грн	8731,6	9894,3	9557,4	9659,4	13003,8	4272,2
Інші операційні доходи, млн грн	1,9	60,7	47	48,5	56,6	54,7
Змінні витрати, млн грн	6733,9	5052	1489,4	2735	7541,4	807,5
Постійні витрати, млн грн	630,8	2137,1	393,8	716,6	1382,4	751,6
Валова маржа, млн грн	1999,6	4903,0	8115,0	6972,9	5519,0	3519,4
Фінансові результати від операційної діяльності, млн грн	1368,8	2765,9	7721,2	6256,3	4136,6	2767,8
Коефіцієнт валової маржі	0,23	0,50	0,85	0,72	0,42	0,20
Точка беззбитковості, млн грн	2754,5	4312,7	463,8	992,7	3257,2	502,7
Запас фінансової міцності, млн грн	5979,0	5642,3	9140,6	8715,2	9803,2	3824,2
Коефіцієнт запасу фінансової міцності	0,68	0,57	0,96	0,90	0,75	0,07
Сила впливу операційного важеля	1,46	1,77	1,05	1,11	1,33	-0,13

*Джерело: розраховано автором за даними [4, 5]

Валова маржа є результатом від реалізації після відшкодування змінних витрат. Підприємства мають за мету є максимізацію валової маржі, оскільки саме вона характеризує можливості утворення прибутку. Для аналізованих підприємств значення цього показника у 2018 р. встановилось на рівні у 2,7 рази вищому, ніж у 2014 р. Більш важливе значення для аналізу матиме коефіцієнт валової маржі, який показує скільки відсотків виручки може бути використано на покриття постійних витрат та формування прибутку. У 2017 р. цей показник засвідчив тенденцію до зростання, що вказує на зростання валового прибутку.

Точка беззбитковості, що розраховується як відношення постійних витрат до коефіцієнта валової маржі, збільшилася до 3257,2 млн грн, що є дещо негативним моментом у роботі підприємств, оскільки зростає часовий лаг та обсяг реалізації до виходу зі збиткової зони, проте нарощення запасу фінансової міцності на 3824,2 млн грн, або 64% значно розширює зону прибутковості. Коефіцієнт запасу фінансової міцності є відносним вимірником попереднього показника. Це оцінка додаткового обсягу реалізації, який перевищує рівень беззбитковості, його зростання на 0,07 пункту для аналізованої сукупності підприємств означає зниження ймовірності збиткової діяльності.

Сила впливу операційного важеля розраховується відношенням валової маржі до прибутку і показує, скільки відсотків зміни прибутку приносить кожний відсоток зміни виручки. Чим вищим є значення рівня операційного важеля, тим більше підприємства здатні генерувати підвищені темпи приросту операційного прибутку щодо темпів приросту обсягів реалізації продукції. Тоді підприємствам легше перейти межу рентабельності і увійти в зону прибутків. Сила впливу операційного важеля скоротилася до 1,33 од. порівняно з 1,46 од. у 2014 р., що пов'язано з перевищенням у структурі витрат змінних над постійними та перевищенням відповідних темпів приросту. Це значно зменшує операційний ризик підприємства та втрату прибутку в разі зміни обсягів реалізації чи зміни структури витрат.

З метою покращення результатів діяльності підприємств та збільшення прибутковості на підприємствах повинно встановитись відповідне співвідношення змінних та постійних витрат, а також обсягу реалізації. Коливання чистого доходу, зважаючи на нестабільність зовнішнього та внутрішнього середовища підприємств, викликають необхідність проведення аналізу чутливості прибутку до зміни вищенаведених показників та визначення найбільш доцільного способу збільшення прибутку підприємств.

Розрахунки чутливості прибутку для сільськогосподарських підприємств Черкащини проведено з урахуванням можливості зниження змінних та постійних витрат на 10% відповідно та збільшення виручки від реалізації продукції на 10% (табл. 4).

Табл. 4. Чутливість прибутку сільськогосподарських підприємств Черкаської області до зміни витрат та виручки від реалізації продукції, 2018 р.*

Показник	Вихідні значення показників	Фактор		
		Зменшення змінних витрат (10%)	Зменшення постійних витрат (10%)	Збільшення виручки від реалізації (10%)
Чистий дохід (виручка) від реалізації, млн грн	13003,8	13003,8	13003,8	14304,2
Інші операційні доходи, млн грн	56,6	56,6	56,6	56,6
Змінні витрати, млн грн	7541,4	6787,26	7541,4	7541,4
Постійні витрати, млн грн	1382,4	1382,4	1244,2	1382,4
Валова маржа, млн грн	5519,0	6273,1	5519,0	6819,4
Фінансові результати від операційної діяльності, млн грн	4136,6	4890,7	4274,8	5437,0
Коефіцієнт валової маржі	0,42	0,48	0,42	0,48
Точка беззбитковості, млн грн	3257,2	2865,6	2931,5	2899,7
Запас фінансової міцності, млн грн	9803,2	10194,8	10128,9	11461,1
Коефіцієнт запасу фінансової міцності	0,75	0,78	0,78	0,80
Сила впливу операційного важелю	1,33	1,28	1,29	1,25

*Джерело: розраховано автором за даними [4, 5]

Якщо підприємства зменшать постійні витрати на 10%, які складуть 1244,2 млн грн, це збільшить прибуток від операційної діяльності з 4136,6 млн грн до 4274,8 млн грн.

Дані зміни ніяк не вплинуть на значення валової маржі та на коефіцієнт валової маржі. За таких умов точка беззбитковості розміститься на рівні 2931,5 млн грн. Це означатиме, що зменшивши обсяг реалізації на 58%, сільськогосподарські підприємства будуть знаходитись в точці беззбитковості. Спостерігається зниження впливу фінансового важеля з 1,33 до 1,29.

При ситуації, коли підприємства зменшать свої змінні витрати на 10%, в 1,2 разу збільшиться прибуток, значення точки беззбитковості зменшиться до 2865,6 млн грн, збільшується коефіцієнт запасу фінансової міцності, що позитивно позначиться на роботі підприємств. Відповідно зменшиться сила впливу операційного важеля, що визначає здатність підприємств забезпечувати підвищені темпи приросту операційного прибутку щодо темпів приросту обсягів реалізації продукції.

Найкращим виявився третій варіант, коли підприємства збільшать виручку від реалізації на 10%. За цієї ситуації валова маржа становитиме 6819,4 млн грн, зросте прибуток до 5437 млн грн. Точка беззбитковості зменшиться на 357,5 млн грн. коефіцієнт запасу фінансової міцності збільшиться на 0,05 пункту. Це свідчить про те, що величина операційного ризику зменшується.

Отже, найбільш чутливим значення отриманого сільськогосподарськими підприємствами прибутку виявилось до змін в обсягах виручки від реалізації. В сучасних умовах ця величина зазнає впливу багатьох факторів: зміни обсягів виробництва, цін на сільськогосподарську продукцію та фактори виробництва, рівня інфляції, зміни рівня ставки банківського відсотку і валютного курсу, рівня оподаткування, зміни умов зовнішньої торгівлі та державної політики. Вважаємо, що найбільш суттєвий вплив на формування доходів сільськогосподарських підприємств чинять зміни у обсягах виробництва та рівні цін. Отже, визначальним є забезпечення управління доходом від реалізації продукції через розрахункові відносини з покупцями, гнучкою інформаційною базою у вигляді проаналізованих аналітичних даних для прийняття ефективних і своєчасних управлінських рішень.

Висновки. Таким чином, отримані результати дослідження дають підстави для таких висновків:

- 1) найбільший вплив на формування прибутку від реалізації майже

всіх видів сільськогосподарської продукції має динаміка цін. Вплив цінового чинника був особливо відчутним для такої продукції, як цукрові буряки, зернові культури та продукції скотарства;

2) головним фактором, який вплинув на зростання рентабельності виробництва продукції сільськогосподарськими підприємствами, стало збільшення прибутку за рахунок значного підвищення цін та відповідного приросту виручки від реалізації (частка впливу даного чинника становила 37,6%). Результати аналізу динаміки рівня рентабельності активів також засвідчили значний вплив збільшення прибутку (збільшення значення рівня прибутковості використання активів становило 19,2 в.п.).

3) резерви збільшення прибутку сільськогосподарських підприємств Черкаської області слід задіяти шляхом оптимізації обсягу виробництва і витрат. Маржинальний аналіз чутливості прибутку до зміни співвідношення змінних і постійних витрат та обсягу реалізації дозволив розробити варіанти збільшення прибутку підприємств, якого може бути досягнуто через зниження постійних та змінних витрат чи збільшення виручки. Значення отриманого сільськогосподарськими підприємствами прибутку виявилось значною мірою чутливим до змін в обсягах виручки від реалізації. Отриманий результат дає змогу обрати найбільш доцільний спосіб підвищення прибутковості діяльності сільськогосподарських підприємств, і, відповідно, покращення результатів їх господарювання.

Література

1. Пасхавер Б. Й. Прибутковість і рентабельність сільськогосподарських підприємств у інфляційному процесі. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 3. С. 66-76.

2. Кошельник В. М. Економічний розвиток сільськогосподарських підприємств: проблеми і перспективи: монографія. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. 275 с.

3. Пархомиць М. К., Гудак В. В. Організаційно-економічний механізм забезпечення дохідності сільськогосподарських підприємств: теорія, методика, практика: монографія / за ред. М. К. Пархомця. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 256 с.

4. Реалізація продукції сільського господарства підприємствами та господарствами населення. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5. Діяльність підприємств. Державна служба статистики України. URL:

<http://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Сич Є.М., Хотько Т.В. Діагностика ефективності діяльності підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2012. № 34. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/2531/2521>

References

1. Paskhaver, B. Y. (2016). Profitability and profitability of agricultural enterprises in the inflation process. *Economics and Forecasting*, 2016, no 3, pp. 66-76 (in Ukrainian).

2. Koshelnyk, V. M. (2015). *Economic development of agricultural enterprises: problems and perspectives: monograph*. Vinnytsia, Nilan-LTD, 2015. 275 c. (in Ukrainian).

3. Parkhomets, M. K. Hudak, V. V. (2014). *Organizational and economic mechanism for providing profitability of agricultural enterprises: theory, methodology, practice: monograph*. Ternopil, TNEU, 2014. 256 c. (in Ukrainian).

4. Realization of agricultural products by enterprises and households. State Statistics Service of Ukraine. Accessed at <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5. Activities of enterprises. State Statistics Service of Ukraine. Accessed at <http://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Sych, Ye. M., Khotko, T. V. (2012). Diagnosis of the effectiveness of the enterprise. *Problems of improving the efficiency of the infrastructure*, 2012, no 34. Accessed at <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/2531/2521> (in Ukrainian).

Аннотація

Смолий Л.В.

Формирование результатов хозяйственной деятельности сельскохозяйственных предприятий

Положительные результаты деятельности для сельскохозяйственных предприятий являются залогом их успешного функционирования, поэтому анализ процесса формирования результатов хозяйствования приобретает особое значение. Целью статьи является исследование основных факторов, влияющих на результаты деятельности сельскохозяйственных предприятий и обоснование направлений увеличения прибыли вследствие оптимизации объема производства и затрат.

Исследование результатов деятельности предприятий основывается на факторном анализе. С целью определения резервов увеличения доходности в исследовании использованы маржинальный анализ, методика которого базируется на

изучении соотношения между объемом производства (реализации) продукции и прибылью – прогнозировании критической и предельной величины каждого из этих показателей при заданном значении других.

Установлено, что наибольшее влияние на формирование прибыли от реализации почти всех видов сельскохозяйственной продукции имеет динамика цен. Влияние ценового фактора является особенно ощутимым для такой продукции, как сахарная свекла, зерновые культуры и продукция скотоводства. Главным фактором, повлиявшим на рост рентабельности производства продукции сельскохозяйственных предприятий, стало увеличение прибыли за счет повышения цен и соответствующего прироста выручки от реализации. Результаты анализа динамики уровня рентабельности активов также показали значительное влияние увеличения прибыли. Обосновано, что резервы увеличения прибыли сельскохозяйственных предприятий региона следует задействовать путем оптимизации объема производства и затрат. Маржинальный анализ чувствительности прибыли к изменению соотношения переменных, постоянных затрат и объема реализации позволил разработать варианты ее увеличения, которые могут быть достигнуты из-за снижения постоянных и переменных расходов или увеличения выручки. Значение полученной сельскохозяйственными предприятиями прибыли оказалось в значительной степени чувствительным к изменениям в объемах выручки от реализации. Полученный результат позволяет выбрать наиболее целесообразный способ повышения прибыльности деятельности сельскохозяйственных предприятий, и, соответственно, улучшение результатов их хозяйствования.

Ключевые слова: сельскохозяйственные предприятия, результаты деятельности, финансовые результаты, прибыльность, рентабельность, эффективность.

Annotation

Smoliy L.V.

Formation of the results of economic activity of agricultural enterprises

The positive results of activity for agricultural enterprises are a guarantee of their successful functioning therefore, analysis of results management process of formation of particular importance. The purpose of the article is to study the main factors which influence the results of the activity of agricultural enterprises and substantiation of directions of increase of profit as a result of optimization of volume of production and expenses.

The research of the results of the enterprises is based on factor analysis. In order to determine for increasing profitability in the study used marginal analysis method is based on the study of the relationship between the volume of production (sales) production and income- predicting the critical threshold and each of these indicators at a given value of others.

It was established that the greatest influence on the formation of profits from the sale

of almost all types of agricultural products has the dynamics of prices. The impact of the price factor is particularly noticeable for products such as sugar beets, grain crops and livestock products. The main factor that influenced the growth of profitability of production of agricultural enterprises profit increase was due to higher prices and corresponding growth in sales revenue. The results of the analysis of the dynamics of the level of profitability of assets also showed a significant effect of increased profits. Proved that reserves of increase of the profits of agricultural enterprises of the region should be used by optimizing the volume of production and expenditures. Marginal analysis of profit sensitivity to change the ratio of variables constant costs and sales volume allowed to develop variants of its increase which can be achieved through lowering fixed and variable costs or increasing revenues. Values obtained by agricultural enterprises profit proved largely sensitive to changes in the volume of sales revenue. This result allows to choose the most appropriate way to improve the profitability of agricultural enterprises and consequently improve their economic results.

Keywords: *agricultural enterprises, results of activity, financial results, profitability, profitability, efficiency.*

УДК339.168.6:338.47

DOI 10.31395/2415-8240-2019-95-2-128-137

НЕОБХІДНІСТЬ І РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО ПРОТЕКЦІОНІЗМУ В ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ АПК: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Н. В. ЛАГОДІЄНКО, *кандидат економічних наук*

Миколаївський національний аграрний університет

Н. В. ТУРЛЕНКО, *кандидат економічних наук*

Одеська національна академія харчових технологій

О. О. АЛЕКСЕЙЧУК, *здобувач*

Міжнародний університет бізнесу і права (м.Херсон)

У статті досліджуються питання інвестиційного забезпечення сталого розвитку галузей АПК. Дослідження показали, що це глобальне питання і його вирішення потребує значних зусиль усіх учасників міжгосподарських зав'язків при постійному протекціонізмі держави. До пріоритетних напрямів протекціоністської політики державного регулювання інвестиційної діяльності в галузях АПК слід віднести координацію дій і контроль організації продовольчої безпеки, яка є основою